

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

NOVEMBER 7 • 2013

**Guldmynt ur
Brenners samling i
Pusjkinmuseet**

***Varsamhet och
dristighet –
kortspelarens
främsta egenskaper?***

FIDEM i Glasgow 2012

**Carl XVI Gustafs
jubileums-
minnestecken**

Pris 30 kr

ERIK MONTELLS SAMLING

BUKOWSKIS HAR GLÄDJEN ATT SÄLJA ERIK MONTELLS SAMLING
AV MÄSTERMEDALJKONSTNÄREN JOHANN CARL HEDLINGER PÅ
HÖSTENS KLASSISKA AUKTION.

VISNING: 26 NOVEMBER - 2 DECEMBER, BERZELII PARK 1, STOCKHOLM
AUKTION: 3 - 6 DECEMBER WAHRENDORFFSGATAN 8, STOCKHOLM

SE HELA KATALOGEN OCH LÄGG BUD PÅ WWW.BUKOWSKIS.COM

FÖR RÄDGIVNING KONTAKTA
CARL BARKMAN 08-614 08 35, CARL.BARKMAN@BUKOWSKIS.COM

Bukowskis

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b
115 22 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
Måndagar
kl. 10 - 12 och 13 - 16
Fax 08 - 667 07 71
info@numismatik.se

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

200 kr / år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt
Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

För insänt ej beställt
material ansvaras ej.
Texter och bilder i SNT
lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på SNF:s och KMK:s
hemsidor.

Den som sänder material till SNT med-
ger elektronisk lagring / publicering.

TRYCK

Kaigan

ISSN 0283-071X

HÖSTEN 2013

Föreningens aktiviteter

DECEMBER

4 Julfest

Plats Banérgatan 17

18.00 Missa inte föreningens traditionella julfest med glögg, lussekatter och julgodis. En mindre julauktion kommer att genomföras med enklare material ur Sven Svenssons samlingar. Någon förteckning sänds inte ut i förväg. Kontant betalning vid auktionstillfället. Välkomna!

4/12
Julauktion
på Banérgatan.

Vårens aktiviteter kommer i ett senare nummer.

Svenska Numismatiska Föreningen stiftades 1873 och firar alltså 140-årsjubileum i år. Till SNF:s 125-årsjubileum 1998 utgavs Smärre skrifter nr 8 med bland annat föreningens historik och utgivna medaljer. Se sid. 164. SNT 1998:7 ägnades nästan helt åt jubileet.

SNT FINNS PÅ FACEBOOK

Kungl. Myntkabinettets verksamhet

KUNGL. MYNTKABINETTET. Onsdag den 6 november 2013 öppnar fotoutställningen *KRISEN – En resa i globaliseringens ruiner*. Upphovsman är Jan Jörnmark, docent i ekonomisk historia. Genom fotografier skildras den samtida ekonomiska krisen på ett vackert och vemodigt sätt. Läs mer om utställningen på sid. 155 i dett nummer.

I mars 2014 invigs en ny utställning med temat *entreprenörskap*. Den huvudsakliga målgruppen är högstadie- och gymnasieelever. Projektet kommer att också ta fram pedagogiska program kopplade till utställningen samt lärarhandledning.”

KMK FINNS PÅ FACEBOOK OCH TWITTER

TUMBA BRUKSMUSEUM. Föredrag: *Sedelförfalskning i svensk press* den 12 november kl. 14-15. Taru Seeger berättar om förfalskningar av sedlar genom tiderna. Hur har det gått till och hur har det skildrats i pressen? Förnamlan krävs.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlaplan; buss 4, 44
Kansli: måndagar kl. 10 - 12, 13 - 16
Stängt: midsommar - 1 september; jul- och nyårshelgerna
www.numismatik.se

KUNGL. MYNTKABINETTET

Adress: Slottsbacken 6, Stockholm. T-bana Gamla stan; buss 2, 43, 55, 59, 76
Utställningar: måndag - söndag kl. 10 - 16
Numismatiska boksamlingen: torsdagar kl. 13 - 16
www.myntkabinettet.se

TUMBA BRUKSMUSEUM

Adress: Sven Palmes väg 2, Tumba. Pendeltåg Tumba; buss 725
Utställningar: sept. - april, lörd. - sönd.; maj - aug. tisd. - sönd. kl. 11 - 16
www.tumbabruksmuseum.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor:
www.numismatik.se – www.myntkabinettet.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidorna kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

1/12 sida
47 x 50
mm
250 kr

1/8 sida
72 x 50
mm
350 kr

1/6 sida
47 x 105
mm
400 kr

1/4 sida
72 x 105
mm
600 kr

1/2 sida
151 x 105
mm
1 200 kr

Helsida
151 x 214 mm
2 000 kr
2:a och 3:e
omslagssidan
2 500 kr
4:e omslagssidan
5 000 kr

SNT:s låga annonspriser kvarstår 2013.

Annonsen på årsbasis får dessutom 20 % rabatt!

Behöver du professionell formgivare till din annons?

Kontakta: annons@numismatik.se

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning

Radannonser: enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med högst tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt

Annonsen som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs

Innehåll SNT 7 • 2013

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Guldmynt ur Brenners samling?	149
Sofia Magdalenas begravningsmedalj	151
Reserapport: Fidem Glasgow 2012	152
Ett pragmatiskt guld försök	154
Varsamhet och dristighet – kortspelarens främsta egenskaper?	156
Nytt kungligt jubileumsminnestecken	157
Svenska mynt på utländska auktioner	158
Från finurligt kortsystem till databas. Dokumentation av myntfynd	160
Stockholms Myntklubb 40 år	162
Halvstop från Överums bryggeri	163

STÅENDE RUBRIKER

Ny utställning. <i>Krisen – en resa i globaliseringens ruiner</i>	155
Aktuella Auktioner & Mässor	159
Lokala numismatiska föreningar och myntklubbar i SNF	159

OMSLAG

Blaren i kortleken *Nya Camphio Kort* graverad av kopparstickaren Eric Åkerland (1754-1835). Åkerland gick först som elev hos kopparstickaren professor Per Floding i slutet av 1770-talet och senare i lära hos medaljgravören Gustaf Ljungberger, vilken i sin tur varit lärjunge hos den kungliga medaljgravören Daniel Fehrman. Lärjunge hos Fehrman var också Carl Johan Wikman som ni möter som gravör av spelpenningen på sidan 156.

Kortleken med blaren hör till de konstkort som producerades i Stockholm 1823-1835. År 1829 beskrivs de som "Nya Gentila Camphio-Kort, fint graverade och väl kolorerade, à 1 R:d 16 sk. i Fodral". Mer om våra vackra spelkort finns att läsa i till exempel *Trumf på hand – en historia om svenska spelkort*, tryckt 1993. FOTO:KMK.

GULDMYNT UR BRENNERS SAMLING?

Av Jan-Olof Björk

Tre namnkunniga svenska numismatiker – med Svenska Numismatiska Föreningens förre ordförande Julius Hagander (1925-2009) i spetsen – och två representanter från Kungl. Myntkabinettet, besökte år 2002 Pusjkinmuseet i Moskva.¹ Syftet med resan var att undersöka om det gick att belägga att mynt och medaljer ur Brenners famösa samling fanns i Rysslands huvudstad.

Man fann ett trettiotal medeltidsmynt samt drygt femtio mynt och medaljer från senare tider, en del vanliga medaljer samt mynt, främst av koppar, oräknade. Bland silvermynten märks få rariteter men några guldklipp blev herrarna över huvud taget inte förevisade.

Elias Brenner (1647-1717) – vanligen med epitetet den svenska numismatikens fader – var allt sedan barn domen en ivrig samlare av bland annat mynt och medaljer. Som så många andra samlare närde han en tanke på att dokumentera sin samling i bokform. Efter nödvändigt tillstånd från Karl XI förverkligades hans drömmar år 1691 då *Thesaurus Nummorum Sveo Gothicorum*, *Thet är en skatt af Swenskt Mynt ...* lämnade trycket i Stockholm. Denna klassiska första utgåva fanns till skillnad mot andra utgåvan – vilken utkom fjorton år efter Brenners död – ej till köps utan delades ut till inflytelsrika personer med eller utan numismatiskt intresse. I det svenska förordet skriver han att: "Figurerne äre på dhet nogaste och flj-tigaste efter sine vertitable originaler med min egen hand aftecknade / och finnes här ingen figur införd hwar til iag originalmyntet icke sielf äger ...".²

Efter Brenners död bjöds den knappa sjuhundra nummer stora samlingen ut till försäljning. Under rådande ekonomiska läge mitt under Karl XII:s kostsamma krigsföretag

1a-b. Åt- och fränsida av 8 mark guldklipping 1598 med förmodad proveniens Elias Brenner. Naturlig storlek ca 17 mm.

2a-b. Åt- och fränsida av Göteborgs 6 mark guld 1610. Troligen ur Elias Brenners samling. Naturlig storlek ca 20 mm.

1c. Träsnittsillustration av Elias Brenners exemplar av 8 mark guldklipping 1598 hämtad ur *Thesaurus Nummorum* 1691.

FOTO: FÖRFATTAREN.

2c. Träsnittsillustration av Elias Brenners exemplar av Göteborgs 6 mark guld 1610. Ur *Thesaurus Nummorum* 1691.

FOTO: FÖRFATTAREN.

infann sig i Stockholm ingen svensk köpare, vare sig privat eller offentlig.

Det bar sig inte bättre än att denna skatt av svenska mynt och medaljer år 1721 förvärvades av en engelsman vid namn Walter Grainger (död 1729), vid denna tid visserligen boende i Stockholm. Kort före Graingers död, år 1728, utkom en förteckning över samlingen: *Catalogus Nummorum Sueo-Gothicorum*

... in *Museo Graingeriano*. Författaren var ingen mindre än Brenners gode vän och assessorn i Antikvitettsarkivet Nils Keder (1659-1735).

Nu bjöds samlingen ut en andra gång, först i England och senare även i Sverige, då bland andra storsamlaren och friherren Gustaf

Rålamb (1675-1750) avböjt ett erbjudande om förvärv för 20000 daler kopparmynt.³

Den brennerska samlingen såldes dock ånyo i Stockholm. Denna gång till en rysk furste och brukspatron vid namn Demidov, vilken tar med sig det svenska kulturarvet hem till Ryssland. Vid denna tidpunkt inträder en dunkel period i samlingens historia. Nutida numismatiker tycks dock vara ense om att samlingen skänktes anonymt av släkten Demidov till det kejserliga universitetet i Moskva år 1772. Detta var möjligen den allra första gåvan av mynt och medaljer som skulle komma att utgöra grunden till de numismatiska samlingarna vid det år 1755 grundade universitetet. På så sätt råkade samlingen undgå den stora branden i Moskva år 1812, då bland andra det demidovska palatset därstädes brann ned till grunden. Universitetsmuseet var huvudman för de numismatiska samlingarna fram till år 1912, då man bytte namn till Pusjkinmuseet.⁴

Allt sedan samlingen försvann till det stora landet i öster har den omgett av diverse rykten. Sålunda sades det i mitten av 1890-talet att mynt ur den brennerska samlingen sålts av tyska mynthandlare. Vidare skrev den svenske antikvitets- och mynthandlaren Henryk Bukowski (1839-1900) i sin auktionskatalog 113 år 1898 att: *"*med stjerna betecknade N:r hafva tillhört Elias Brenners samling"*. Hur det förhåller sig med den saken har i skrivande stund inte gått att få klarhet i.

I maj 1958, mitt under det kalla kriget, befann sig dock den svenske advokaten och numismatiska skribenten Ernst Nathorst-Böös (1918-1988) på Pusjkinmuseet i Moskva med samma syfte som Julius Hagan-der med flera hade 44 år senare. Sina upptäckter av främst svenska medeltidsmynt, som skulle kunna härröra ur Brenners samling, redovisar han i en artikel.⁵ Han avslutar artikeln med orden: *"Om den okände donatorn till Universitetet i Moskva 1772 var brukspatronen Dimidoff eller någon av hans arvingar, kommer vi säkerligen aldrig*

3a-b. Åt- och frånsida av medalj över Johan III:s och Katarina Jagellonicas kröning i Uppsala domkyrka den 10 juli 1569. Originalgjutning i silver. Naturlig storlek ca 41 mm.

att få veta, ej heller var övriga mynt ur den svenska samlingen nu finnes. Det är emellertid – trots dessa osäkra data – författarens bestämda uppfattning, att vi här har en del av den Brennerska samlingen".

Hemsidan avslöjar

Av en händelse kom jag att besöka hemsidan för Numismatiska institutionen vid Pusjkinmuseet. Den smakfullt designade portalsidan har högst upp en sakta cirkulerande banner med mynt och medaljer.

Åtminstone ett par av dem har i allra högsta grad svenskt intresse. Det rör sig bland annat om en 8 marks guldklipping för hertig Karl (IX) präglad i Stockholm år 1598,⁶ *se bild 1a-b* på föregående sida. Myntet tycks vara stampidentiskt på båda sidor med K.E. Schmitz exemplar.⁷ Pusjkinmuseets utmärkt välbevarade exemplar är förmodligen det som ingick i Brenners samling och finns avbildat i såväl hans första som andra utgåva av Thesaurus Nummorum. Jämför *bild 1c*, vilken är hämtad ur 1691 års svenska version.

På hemsidan under fliken Karl IX finns ytterligare ett guldmynt avbildat och beskrivet – 6 mark 1610, slagen av guld i Göteborg,⁸ *bild 2a-b*. Detta mynt är alltså numera känt i tre exemplar, nämligen ett i Kungl. Myntkabinetet,⁹ ett med proveniensen G. Ekström¹⁰, K.E. Schmitz¹¹ och J. Hagan-der¹² samt detta nu påträffade exemplaret i Pusjkinmuseet med den förmodade provenienskedjan;

E. Brenner, W. Grainger och Demidov! Jämför avbildningen i Brenner 1691 på *bild 2c*.

Förutom dessa två guldmynt med markvalör finns det ett urval från bland annat Gustav II Adolf, Kristina och Karl XI utlagda på hemsidan. Bland den senares lägger man märke till en så kallad Gripenhjelmsdukat i praktskick.¹³

Där finns också svenska medaljer utlagda. En del av dem har under-tecknad aldrig sett – förutom avbildningarna i Brenners Thesaurus Nummorum. När det gäller hemsidans svenska medaljer har flertalet av dem angiven proveniens, nämligen: *"Från samlingen P.G. Demidov, förr i samlingen av E. Brenner"*! Denna proveniens har till exempel medaljen över Johan III:s och Katarina Jagellonicas kröning i Uppsala domkyrka den 10 juli 1569¹⁴, *se bild 3a-b*.

Inte ett enda av de presenterade guldmynten har dock denna proveniens. Här anges kort och gott *"Mottaget från universitetet i Moskva, 1912"*. Denna skrivning utesluter emellertid inte att guldmynten har samma proveniens som medaljerna. Möjligen är det fortfarande så, att olika personer ansvarar för mynt av skilda metaller samt medaljer i Pusjkinmuseet och som då har författat respektive beskrivningar vilka senare använts på hemsidan.¹⁵

FOTO: BILD 1-3 A-B ÄR HÄMTADE FRÅN PUSJKIN-MUSEETS HEMSIDA — WWW.COINS-AND-MEDALS.RU/?RUS — MED TILLSTÅND AV JULIA KRASNOBAEVA, FORSKARE OCH ANTIKVARIE VID MYNT- OCH MEDALJAVDELNINGEN PÅ PUSJKIN-MUSEET.

Noter

- ¹ SNT 2002, sid. 172.
- ² Brenner 1691, sid. 10.
- ³ Tudeer 1917, sid. 14.
- ⁴ Se Pusjkinmuseets hemsida. Pusjkinmuseet för bildande konst har sitt namn efter den ryske nationalskalden Aleksandr Sergejevitj Pusjkin (1799-1837). Museet grundades år 1898 men slog upp portarna för allmänheten först 1912. Förutom de numismatiska äger museet rika samlingar av klassiska expressionister och postimpressionister samt storartade guldsamlingar från Troja och egyptiska mumier m.m.
- ⁵ NNÄ 1963.
- ⁶ SM 2.
- ⁷ Coins of Sweden 1989, lot nr 405.
- ⁸ SM 16.
- ⁹ Menzinsky 2007, Del II sid. 290.
- ¹⁰ Ahlström 1975, lot nr 74.
- ¹¹ Coins of Sweden 1989, lot nr 509.
- ¹² Künker 2011, lot nr 6017.

¹³ SM 51.

¹⁴ Hildebrand 1874, nr 7.

¹⁵ SNT 2002, sid. 174.

Referenser, källor och litteratur

Ahlström 1975 = *Mynt ur Gunnar Ekströms samling*, del I. B. Ahlström auktion 8, 1975.

Aspelin 1896 = E. Aspelin: *Elias Brenner – En forskare och konstnär från Karlarnes tid*. Helsingfors 1896.

Brenner 1691 = Elias Brenner: *Thesaurus Nummorum Sveo-Gothicorum, Thet är en skatt af Swenskt Mynt*. Tryckt i såväl svensk som latinsk version i Stockholm 1691.

Brenner 1731 = Elias Brenner och Nils Keder (redaktör och utgivare m.m.): *Thesaurus Nummorum Sveo-Gothicorum Vetustus Studio indefesso Eliae Brenneri ...* Tryckt på latin i Stockholm 1731.

Coins of Sweden 1989 = *Samling K. E. Schmitz, Coins of Sweden*. Swiss Bank Corporation. Zürich 1989.

Hildebrand 1874 = B. E. Hildebrand: *Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer*. Första delen. Stockholm 1874.

Künker 2011 = *Die Sammlung Julius Hagander*, Teil I. Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG, auktion 185. 2011.

Menzinsky 2007 = H. Menzinsky: *En studie av Karl IX:s mynthistoria*, Del I-III. Lviv. Ukraina 2007.

NNÄ 1963 = E. Nathorst-Böös: *Mynt ur Elias Brenners samling i ett ryskt museum*. I *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1963.

Pusjkinmuseets hemsida: <http://www.coins-and-medals.ru/?rus>

SM = B. Ahlström m.fl.: *Sveriges mynt 1521-1977*. Stockholm 1976.

SNT 2002 = J. Hagander m.fl.: *Elias Brenners myntsamling finns i Moskva*. I *Svensk Numismatisk Tidskrift* 2002:8.

Tudeer 1917 = Lauri O. Th. Tudeer: *Elias Brenner som numismatiker*. I *Finskt museum* 1917. Helsingfors 1917.

Sofia Magdalenas begravningsmedalj

Älskad och sörjd af Svea folk

Sofia Magdalena var född i Köpenhamn den 3 juli 1746. Hon giftes bort med kronprins Gustav /III/ genom ombud i Kristiansborgs slottskyrka den 1 oktober 1766. I samband med giftermål, där brudgummen själv inte var med, valdes en tredje person att föreställa denne, i detta fall brudens bror, prins Fredrik. Det var riksrådet greve Adam Horn som från Köpenhamn hämtade den blivande drottningen. En dryg månad senare vigdes paret i Stockholms slottskapellet den 4 november 1766.

I drygt tjuugo år överlevde hon sin mördade gemål. Sonens, Gustav IV Adolf, avsättning år 1809 tog henne hårt. För att inte tala om alla föröd-mjukelser i äktenskapet. Efter att den 9 augusti 1813 ha insjuknat i feber avled hon några dagar senare på Ulriksdals slott den 21 augusti 1813. Sofia Magdalena begravdes i Riddarholmskyrkan den 30 september och jordfästningen förrättades av ärkebiskop Jacob Axelsson Lindblom.

Hovsorg påbjöds, varvid man förbjöd allt betraktat som flärd, inte ens håret fick pudras:

Kastmynt (1/3 riksdaler) till änkedrottning Sofia Magdalenas begravning 1813.

Hon bär en vackert draperad nackslöja och har diadem och pärlor i det synliga håret.

Graverad av Carl Enhörning. Silver. Diameter 30 mm. Hd 3a.

KMK. FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

Gustav III:s gemål afliden

Hofsorg påbjuden

Efter Hennes Kongl. Majestät Enkedrottningen Sophia Magdalena, glörlördigst i åminnelse, anlades sorg Söndagen den 22 Augusti på följande sätt: Cavaliererna, med opudrat hår och utan manchetter, bruka långhalsduk,

pleureuser nederst på ärmarne, Jackor med klädes-knapphål och öfverdragna klädesknappar, Flanelles-kappor med uppveck och krage af samma tyg, krusflor till skärp och cocarder samt omkring halsen, jemte svarta värjor.

Lottning i november

Men först den 19 november lottades begravningsmedaljerna ut bland beväringssamskapet som varit med i begravningsparaden. Om utdelande av kastpenningar till det manskap som paraderade i samband med Gustav IV Adolfs kröning år 1800 har Gösta Magnusson skrivit i SNT 2012:8. Att man lottade kastpenningarna även i samband med kungens mors begravning framgår av pressmeddelandet den 10 november 1813:

Ett sista minne. De af Stockholms Stads Beväringss-Manskap, som voro i paradnen vid Högtalig hennes Maj:ts Enkedrottningens begrafning, inställa sig Fredagen d. 19 Nov., kl. 10 förmidd. å Stadens södra Kasern, för att lotta om de 28 Begravnings-Medaljer för dem utfallit. Stockholm d. 10 Nov. 1813.

U. Mörner, Förste Major vid kgl. Uplands Regimente

MGL

RESERAPPORT: FIDEM GLASGOW 2012

Av Annie Winblad Jakubowski

Den 75:e Fidemkongressen – i samarbete mellan The Hunterian / The Hunter Coin Cabinet och Fidem – gick av stapeln den 10 juli 2012 i ett regnigt men charmigt Glasgow. Delegater och medlemmar från hela världen samlades på The University of Glasgow. Spänd förväntan låg i luften; nu skulle vi återigen få se det senaste inom medaljdesign, få möjlighet att lyssna på föreläsningar och utbyta erfarenheter med kollegor och vänner som vi inte har sett på två år.

XXXII FIDEM:S MEDALJUTSTÄLLNING imponerade med sin mångfald av stilar, tekniker, material och uttryck. 446 konstnärer från 29 länder ställde ut över 900 medaljer. Jag, liksom de flesta som jag talat med, uppskattade att det fanns utrymme för både klassiska medaljer och för verk som tänjer på ens föreställningar om vad en medalj egentligen är.

Kongressen inleddes som vanligt med en ”General Assembly”. Kassören Ines Ferreira presenterade Fidems ekonomi – den är god! – och berättade att medlemsantalet ökar.

Fidem valde i år att ekonomiskt bistå elva yngre konstnärer under trettio för att ge dem möjlighet att delta i kongressen. Samtliga mötesdeltagare var överens om att Fidem med hjälp av stipendier bör fortsätta uppmuntra yngre förmågor.

Professor Bogomil Nikolov meddelade att nästa kongress, på hans initiativ, skulle äga rum i Bulgariens huvudstad Sofia 2014. Han har under många år utbildat studenter och konstnärer i konsten att göra medaljer. Otaliga är de kurser som han har initierat och även undervisat i. Hans idoga och visionära arbete har resulterat i en mängd skickliga medaljörer, en höjd kvalitet på medaljerna – och tack vare det ett uppsving för medaljkonsten i Bulgarien.

The Hunterians pampiga entréhall bjöd bland annat på dessa svävande huvuden.

FOTO: FÖRFATTAREN.

Vid ett senare tillfälle under kongressen höll professor Nikolov en uppskattad föreläsning, där han visade exempel på medaljer som hans studenter har gjort, men även sina egna arbeten.

Marie-Astrid Pelsdonk (Voisin) – tidigare antikvarie vid Kungl. Myntkabinettet i Stockholm – berättade att hon fortsätter sitt uppdrag som redaktör för *Médailles Magazine* och som webbansvarig för Fidems hemsida.

University of Glasgow, där kongressen ägde rum under fyra dagar och där utställningen visades, består av en samling pampiga, gotiska stenbyggnader från slutet av artonhundratalet, inklusive en snårskog av korridorer och Harry Potter-trappor. Medaljutställningen fick en fin, central placering på universitetet, tillgänglig och öppen för allmänheten.

The Hunterian är ett av Skottlands äldsta museer, med en av världens största numismatiska samlingar; det

Exempel på holländsk medaljkonst visades på medaljmarknaden under konferensens sista dag.

FOTO: FÖRFATTAREN.

På väg till en konstskola i Glasgow stöter vi på denna passande vägs skylt.

FOTO: TUVA WINBLAD.

räknas som en av Skottlands viktigaste kulturella tillgångar.

Inom en radie av cirka tvåhundra meter bjöds vi på en omfattande etnografisk presentation, romerska artefakter och vetenskapliga instrument från sjutton- och artonhundratalet. Många av oss ägnade timmar åt att gå runt i de olika byggnaderna och inspireras av samlingarna.

Arrangörerna bjöd också på en längre utflykt i den skotska landsbygden. Deltagarna fick välja mellan att besöka en skotsk medaljkonstnär i hans verkstad, ett whiskybryggeri eller att dra på sig gummistövlarna och vandra i en otillgänglig skulpturpark (som jag har velat besöka sedan jag hörde talas om den första gången för mer än tjugo år sedan). Utflykten till skulpturparken blev det enda inslaget under kongressen som inte fungerade: bussen krånglade, vi fick vänta in en ny buss; när den väl kom hittade busschaffören inte rätt och när detta uppdragats var det för sent att göra annat än att vända om.

Under den pampiga middagen sista kvällen bjöds det på *haggis* och andra skotska specialiteter i den vackraste

av salar på universitetetsområdet.

Under kvällen tillkännagavs det att den begåvade Tetsuji Seta från Japan utsetts till vinnaren av Fidems Grand Prix. Jag har alltid varit en hängiven beundrare av hans arbeten, så det gladdde mig mycket. Hans medaljer kan beskådas på: www.fidem-medals.org/grand%20prix.html

Det var det första av många priser som gick till japaner den kvällen. De andra var: Mashiko Nakashima, den amerikanska delegaten/konstnären/galleriägaren, som fick pris för sitt enträgna arbete med att ställa ut och premiera medaljkonst i New York. Masaharu Kakitsubo, som har varit en flitig deltagare på de senaste tjugo årens Fidemkongresser, fick ta emot Georgeorden. (Masaharu Kakitsubo var ovärderligt hjälpsam när jag för några år sedan åkte till Japan för att under tre veckor studera bronsgjutning och patinerings teknik.) Och den unga Shoko Furuya var en av de elva unga studenterna som fick resestipendium.

Konstnären James MaloneBeach, kvällen till ära iförd kilt, delade ut – till sin mångåriga medarbetare Leeny

Här sitter jag bredvid Tetsuji Seta från Japan, som senare på kvällen utsågs till vinnaren av Fidems Grand Prix.

FOTO: TUVA WINBLAD.

MaloneBeach och till allmänhetens skratt och jubel – ”Chiquitaorden Top Banana”.

Jag vill tacka Sven Svenssons stiftelse för numismatik som gav mig möjlighet att delta i Fidemkongressen 2012 i egenskap av utställare och svensk delegat.

ETT PRAGMATISKT GULDFÖRSÖK

Av Ingemar Svenson

INTRESSANT LÄSNING OM MYNT- OCH PENNINGVÄSENDE finns inte bara i traditionella myntböcker. Även lagar, förordningar, statliga utredningar och betänkanden ger stor insyn om (mynt-)förhållanden förr i tiden. Det är också i dessa offentliga handlingar som det går att följa hur myntväsendet växer fram och förändras över tid.

De äldre dokumenten är ofta mycket dekorativa. Modernare handlingar kanske inte är lika vackra, men de är oftast både välformulerade och djuplodande, skrivna av den tidens nitiska statstjänstemän och ofta också kryddade med det som i dag kan uppfattas som kuriösa inslag.

Här följer ett exempel ur betänkandet *Sveriges öfvergång till ett nytt MYNTSYSTEM med guld som värdemätare* avgivet den 13 augusti 1870. Hela betänkandet är spännande läsning, men i denna lilla text fokuserar jag på ett yttrande som återfinns i bilagan (Litt. P). *Fig. 1*

Tydligt fanns det 1869 två olika skolor kring vilken legering guldet skulle ha för att nötas så lite som möjligt vid cirkulation. En man vid namn Grote i Hannover hade i flera skrifter påstått att guld- och silvermynt som är legerade med koppar förslits snabbare än mynt tillverkade i rent guld. Mynt legerade med koppar ansågs av Grote ”angripas av människans utdunstning och svett på sätt, att kopparen upplöses ur myntens yta, hvar efter det återstående porösa guldet (eller silfret) och mynten blifva snart undervigtiga”.

Den andra skolan svarade en herre vid namn Karmarch för. Hans teori och försök hade visat på motsatsen, nämligen att ett silvermynt nöts fortare ju finare silver det innehåller.

Grote förkastade Karmarchs teorier och menade att hans försök inte hade den ringaste betydelse ”emedan någon svett icke såsom medverkande medel ingått i dessa försök”.

LITT. P. FÖRSÖK ÖFVER SLITNING AF GULDMYNT.

Nr	Mynten vägde d. 6 Nov.	De vägde d. 8 Aug.	Förlost i vikt.
Vanliga carolinier uti en påse.	1 3.2048 gr.	3.2047 gr.	0.0001 gr.
	2 3.2187 "	3.2187 "	0.0000 "
	3 3.2168 "	3.2164 "	0.0004 "
	4 3.2079 "	3.2078 "	0.0001 "
			0.0006 gr.
Mynt af rent guld i en påse.	5 3.2138 gr.	3.2135 gr.	0.0003 gr.
	6 3.2126 "	3.2119 "	0.0007 "
	7 3.2102 "	3.2100 "	0.0002 "
	8 3.2148 "	3.2144 "	0.0004 "
			0.0016 gr.
Vanliga carolinier uti en påse.	9 3.2163 gr.	3.2162 gr.	0.0001 gr.
	10 3.2233 "	3.2230 "	0.0003 "
			0.0004 gr.
Pregolde- mynt med 25-öres i en påse.	11 3.2173 gr.	3.2098 gr.	0.0075 gr.
	12 3.2077 "	3.1990 "	0.0087 "
			0.0162 gr.
25-öres mynt med 25-öres i en påse.	1 2.1450 gr.	2.1377 gr.	0.0073 gr.
	2 1.9695 "	1.9630 "	0.0065 "
			0.0138 gr.
25-öres mynt med fin- guld- mynt.	3 2.0635 gr.	2.0626 gr.	0.0009 gr.
	4 2.1395 "	2.1378 "	0.0017 "
			0.0026 gr.

1. Bilagan till *Sveriges öfvergång till ett nytt myntsystem med guld som värdemätare*, 13 augusti 1870. Litt. P. SKANNAD AV FÖRFATTAREN.

Experimentet 1869-1870

Jag tror att vi alla är av den åsikten att Grotes teori inte stämmer, utan att en viss andel oädel metall i guldet höjer dess hårdhet. Statstjänstemannen Joachim Åkerman ville genom ett experiment ”vederlägga” att Grotes teorier var ”fullkomligt grundlösa”. Det är också Åkermans yttrande som bilagts betänkandet.

Åkermans mycket pragmatiska tillvägagångssätt för att leda i bevis att Grotes teori inte stämde genomfördes på följande sätt: Till sitt experiment använde Åkerman sex vanliga carolinermynt präglade med myntguld (900/1000). Han lät till experimentet också färdigställa sex carolinermynt i rent guld, som hade samma vikt som

1 carolin – 10 franska francs – utgiven 1868-1872 under Karl XV:s regering.

Överst på fransidan ses texten: 9/10 FINT (900 tusendelar fint guld).

Gravör var Lea Ahlborn.
KMK. FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

de riktiga mynten. Dessutom använde han fyra 25-öresmynt av den typ som då användes. De totalt sexton mynten fördelades i fyra linnepåsar och placerades mycket noggrant med fyra mynt i varje påse. Fördelningen framgår av tabellen ovan.

Så här beskriver Åkerman sitt utförda försök: *Dessa 4 påsar fastsyddes på insidan af armveckena å den flanel skjorta jag bär närmast kroppen, så att de kommo i omedelbar beröring av armhålorna och blefvo utsatta för gnidning mot hvarandra vid minsta rörelse af armarna, äfvensom för ett oupphöreligt inflytande af utdunstningar och svettning. Hvarannan vecka omlades mynten i annan ordning sinsemellan i påsarne, och dessa flyttades också från ena armhålan till den andra, på det att alla myntstyckena måtte bliva så nära som möjligt utsatta för samma nötning, men själva påsarna förnyades icke, förr än de blifvit förslitne.*

Försöket pågick under hela nio månader, från den 6 november 1869 till 6 augusti 1870. Slutsatserna av försöket är inte direkt sensationella och kan sammanfattas i följande fem punkter:

1. *Guldmynt angrips inte av svett.*
2. *Guld med högre halt förslits mer än dito med låg guldhalt.*
3. *Genom lång cirkulation nöts guldmynt ned och tappar i vikt.*
4. *0.900 guld är hårdare än silver med halten 0.750.*
5. *Rent guld är i avseende på hållbarhet sämre än 0.900 guld.*

Som extra information konstaterade Åkerman att silvermynten snabbt fick en svart patina (af svafvlet ...) och när experimentet var slut att de också hade en viss guldaktig ton!

För den myntintresserade innehåller bilagan förutom en del egenartade inslag, alltså kunskapen om att det 1869 präglats provmynt i rent guld, för de här nämnda är väl provmynt om något? Den naturliga frågan blir då, finns något av dessa provmynt bevarat till våra dagar?

En "sanning" kan också ifrågasättas genom experimentet. Vi pratar ofta om att guldmynt är svåra att hitta i 0-kvalitet eftersom guldet är en mjuk metall. Resultatet av Åkermans "tygpåse"-test ger vid handen att ett 900/1000 guldmynt är slitstarkare än ett 750/1000 silvermynt. Guldmynten från 1873 och framåt innehåller mycket riktigt 900/1000 guld.

Hur hygienförhållanden var vid denna tid fördjupar jag mig inte i utan konstaterar bara att vi i dag troligen har helt andra problem med hållbarheten på våra cirkulerande mynt!

Epilog: Kommitténs slutliga förslag var att Sverige skulle övergå till guldmyntfot i anslutning till francen. Detta blev dock inaktuellt redan innan förslaget hann läggas fram i och med Frankrikes nederlag i det fransk-tyska kriget 1870-1871.

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppge samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel. och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

Ny utställning

FOTO: JAN JÖRNMARCK.

KRISEN – En resa i globaliseringens ruiner

Den 6 november 2013 öppnar fotoutställningen *KRISEN – En resa i globaliseringens ruiner* på Kungl. Myntkabinettet. Upphovsman är Jan Jörnmark, docent i ekonomisk historia. Genom fotografier skildras den samtida ekonomiska krisen på ett vackert och vemodigt sätt.

I en del av utställningen handlar bilder och texter om Detroit, som sommaren 2013 lämnade in den mest omfattande konkursansökan någonsin i USA:s historia. Den andra delen av utställningen skildrar den ekonomiska krisen i Europa och fotografierna skildrar det framtidshopp som i många fall tog stopp då krisen blev ett faktum.

www.myntkabinettet.se

Caroline Petersson

VARSAMHET och DRISTIGHET – kortspelarens främsta egenskaper?

PÅ 1760-TALET ÖNSKADE MEDALJ-GRÄVÖREN Carl Johan Wikman (1725-1796) ”utestänga de så kallade Räkpenningar, som till myckenhet blifwit utifrån införskrifne”.

Sedan det gamla sättet att räkna på räknebräda upphört kom räkpenningarna i stället att användas som spelpenningar, troligen ungefär vid sekelskiftet 1700. De flesta slogs ju i Nürnberg och bar fortfarande den gamla tyska beteckningen *Rechenpfennig*. Under 1700-talet tillverkades spelpenningar i Sverige. Den svenska benämningen *Spelpenning* finns på sådana från och med Karl XII:s tid. Under 1800-talet importerades de från framförallt Tyskland och England. För att inte tala om de vackra i pärlemor från Siam och Kina.

Varsamt och försiktigt

Spelpenningen här intill visar på den ena sidan en stående fågel, en trana. I ena klor bär den med största varsamhet på en sten, därmed måste tranan balansera på endast en fot. Det finns redan på 1600-talet en förklaring till denna scen. Tranan symboliserar vaksamhet. Nattetid har den en sten i sina klor för att vara på sin vakt även i sömnen. Omskriften kring tranan lyder: *WARSAMT OCH FÖRSIGTIGT*. Denna eller annan omskrift finns på flera spelpenningar med eller utan trana.

Dristigt och slugt

På spelpenningens andra sida ses en räv som vaksamt ser sig om. Rävnen representerar slughet och finns även på tyska och holländska såväl räknespelpenningar. Rävnen anses vara listig och bakslug – ”listig som en räv” säger vi ju. Den var även den knipsluge guden Lokes symboldjur. Texten runt bilden lyder: *DRISTIGT OCH SLUGT*.

Spelpenning från 1760-talet. Den finns i flera utföranden med olika tjocklek på plattan samt med slät, räfflad eller rutad rand.

Detta tyder på ett flertal utgåvor. Koppar. Diameter 30 mm. Holst 167. KMK. FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

Och när man betänker att spelpenningen var avsedd för kortspel så kan man förstå att dessa egenskaper kunde behövas vid sådana tillfällen i synnerhet.

GUNNAR HOLST MENAR att denna spelpenning kan ha utförts av mynt- och medaljgravören C. J. Wikman vid myntverket i Avesta på 1760-talet. Materialet till dem utgjordes troligen av restupplagor av opräglade kopparplattor – även kallade blindmynt – som gravörerna kunde förvärva till ett lågt pris.

MGL

Litteratur

Biedermann, H.: *Symbollexikonet*. München 1989.

Golabiewski Lannby, M.: Brillor på 1700-talets spelpenningar. *SNT* 2013:6 s. 132-133.

Holst, G.: *Spelpenningar avsedda för kortspel*. Numismatiska litteratursällskapet i Göteborg. 1977.

Årets julklapp!

ROMARNA OCH DERAS MYNT

av Rolf Sandström

Nyutkommen uppslags- och historiebok i storformat.

400 sidor. Rikt illustrerad med myntfoton, kartor och teckningar – flertalet i färg. Vackert inbunden.

Pris 350 SEK + ev. porto

Beställs hos författaren:

Rolf Sandström

Valåsvägen 3, 437 32 Lindome

Tel. 031 992454

kerstin.rolf.sandstrom@gmail.com

En rik handelsmans silverskatt

Av Eeva Jonsson

En berättelse om den vikingatida Skedstadsskatten i Bredsättra socken på Öland

Säljs i Kungl. Myntkabinettets butik för endast 40 kronor

www.myntkabinettet.se

Nytt kungligt jubileumsminnestecken

TILL ENSKILDA KUNGLIGA MINNESMEDALJER – avsedda att bäras – hänförs utdelade minnestecken i samband med vissa bemarkelsedagar inom kungahus. De utgör *inga* belöningssmedaljer. Traditionen går tillbaka till 1500-talet, då minnes- och belöningstecken i form av medaljer utdelades med anledning av kungliga och furstliga bröllop, kröningar och begravningar.

De utgör en personlig hedersgåva och tilldelas i regel kungliga anförvanter och släktingar, medlemmar av hovet samt högre ämbetsmän och officerare.

Det första *svenska* jubileumsminnestecknet i egentlig mening är kung Oscar II:s från år 1897 med anledning av hans 25-årsjubileum som regent. Förebild torde ha varit drottning Victorias av England jubileumsmedalj med anledning av hennes 50-årsjubileum som regent år 1887. I kungadömet Württemberg (Tyskland) instiftade kung Karl I år 1889 en minnesmedalj med anledning av sina tjugofem år som monark.

Det första *nordiska* minnestecknet tillkom med anledning av Danmarks kung Christian IX:s och drottning Louises guldbröllop år 1892, vilket fick en svensk motsvarighet vid kung Oscar II:s och drottning Sofias guldbröllop år 1907. Kung Oscar II firade sitt silverjubileum (25 år på tronen) den 17-19 september 1897. Det nya jubileumsminnestecknet aviserades den 18 september, samma dag som hovstatens medlemmar lyckönskade kungaparet på Stockholms slott.

Regeringsjubileumsminnestecken

Inför sin 50-årsdag år 1996 instiftade kung Carl XVI Gustaf (f. 1946) ett jubileumsminnestecken, vilket formgavs av skulptören Ernst Nordin som även gjort H.M. Konungens porträtt år 1999 för dennes belöningsmedaljer. Det följde en tidigare tradition. Kung

Kung Carl XVI Gustafs jubileumsminnestecken 2013 (storlek 9½) ritat av Tom Bergroth, medan porträttet är utfört av Ernst Nordin.

FOTO: KUNGL. MAJ:T'S ORDEN / MIKKO KYYNÄRÄINEN.

Gustav V (1858-1907-1950) instiftade ett jubileumsminnestecken både till sin 70-årsdag år 1928 och till sin 90-årsdag år 1948. Kung Gustav VI Adolf (1882-1950-1973) instiftade en minnesmedalj till sin 85-årsdag år 1967.

År 2013 önskade H. M. Konungen instifta ett jubileumsminnestecken – fastställt i Hovprotokoll den 28 augusti 2013 – för att markera sina fyrtio år på tronen. Detta är det andra regeringsjubileumsminnestecknet i huset Bernadottes historia och förebild för det nya är kung Oscar II:s tecken från år 1897.

Kung Carl XVI Gustafs jubileumsminnestecken II är ritat av ordensintendent Tom Bergroth med användande av skulptören Ernst Nordins porträtt från år 1999. Tecknet i guld (= förgyllt finsilver) är tillverkat av firma Sporrang AB i Ekenäs (Finland). Bärs i Serafimerordens blåa band med fyra guldstickade ränder. Ränderna markerar fyrtio år (4x10) på Sveriges tron.

Minnestecknet tilldelas Kungahusets medlemmar, tjänstgörande vid Hovstaten och de gäster, vilka deltog i *Te deum* söndagen den 15 september i Slottskyrkan på Stockholms slott.

Tom C. Bergroth

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR**

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur

www.nordlindsmynt.se

Bli medlem i
**SVENSKA
NUMISMATISKA
FÖRENINGEN**

Stiftad 1873

Arsavgiften är 250 kr.
Som medlem får Du SNT
automatiskt!

Du kan också prenumerera på SNT
för endast 200 kr per år.

info@numismatik.se

Svenska mynt på utländska auktioner

EFTER ULF NORDLINDS OCH KÜNKERS fjärde och sista auktion över Julius Haganders fantastiska samling (se SNT 2013:2 sid. 31-35) ter sig övriga utländska auktioner vintern/våren 2012/2013 över svenska mynt rätt blygsamma. Några intressanta och sällsynta mynt har dock utbjudits:

I Oslo auktionerades F.C. Moldenhauer i november 2012 norrmannen Einar Nistads (1932-2011) stora guldmyntssamling. Cirka 1 000 guldmynt bjöds ut, övervägande skandinaviska. Svenska mynt inkluderade 32 dukatmynt och över 100 andra guldmynt. Ett intressant objekt var nr 231 – från samlingar som Oldenburg 1423 3/4 / Bruun 1231 / Ekström (Ahlström 12:102) – ett extremt sällsynt exemplar av Karl XI:s dukat 1676 med årtal i omskriften (SM 25). *Fig. 1*

I resultatlistan (errata) från Haganders auktion 3 är den felaktiga proveniensen i katalogen korrigerad. Dukaten gick för NOK 56 000 (+18%). Objekt nr 259 var Bondes exemplar av Gustav II Adolfs 4-dukat 1634 från Wolgast (SB 6), det enda exemplaret i privat ägo förutom de två exemplaren hos Ekström/Hagander och Svensson. Praktmynten inropades för NOK 140 000. *Fig. 2*

Objekt nr 257 och 258 utgjorde två exemplar av Ulrika Eleonoras 2-dukat 1719 (SM 1). Det ena exemplaret har varit hängt, men objekt 257 var praktexemplaret Bruun 1801, Ekström (Ahlström 35:338) och Schmitz (SBC/Spink Zurich 1990.05.14 nr 1176) och klubbades för NOK 58 000. Ulrika Eleonoras 2-dukat är historiskt intressant: guld det stammar från den franska regeringen för Sveriges bidrag i kriget mot Ryssland och guldhalt är endast 900/1000. Som objekt nr 260 och 261 såldes 4-dukaten 1838 kvalitet 01 (inrop NOK 60 000) och 1850 kvalitet 1+/01 (NOK 43 000).

På auktion nr 3 hos Antykwariat

1.

2.

3.

Numzmatyczny i Warszawa såldes i oktober 2012 som objekt nr 319 Bondes exemplar (från auktion år 1911 över Eremitagets dubletter) av Karl X Gustavs extremt rara pommerska (Stettin) dukat 1659 (SB 33), som saknades i Haganders samling (inropades för €8 578 +15%). Stettin är numera polska Szczecin och man kan konstatera att svenska besittningsmynt tydligen intresserar polska samlare. *Fig. 3*

På Künkers auktion 223 i Berlin såldes i januari ett annat extremt rart guldmynt, som saknades i Haganders samling: objekt nr 346, Gustav II Adolfs dubbeldukat 1633 präglad i Wolgast (SB 7) eller Erfurt (SB 8), se artikel av Lars O. Lagerqvist i SNT/

Myntkontakt 1981:2 sid. 33-34 och Hans-Jürgen Ulonska i SNT 1992:1 sid. 7. Exemplaret stammar från Leu Numismatikens auktion 75, objekt 1187, i Zürich i 1999 och såldes nu för €16 000 (+23%). Undertecknad har inte registrerat någon annan omsättning av detta mynt vilket saknas i kända samlingar som Bonde, Ekström och Bruun. *Fig. 4*

I Haganders samling fanns inga av Kristinas dubbeltaler från Pommern. Som objekt nr 474 hos Künker utropades Kristinas dubbeltaler 1647 från Pommern (SB 11, XR). Åtsidestexten slutar med REGINA, som Pogges / Svensson SS 7778 exemplar. Künker-exemplaret var i kvalitet 01 och mycket vackert. Värderingspris var €20 000, men det sällsynta myntet såldes för hela €40 000 (+23%)

På Künkers auktion 233 i Osna-brück i juni utbjöds som objekt nr 1056 ytterligare ett exemplar av Kristinas dubbeltaler 1647 från Pommern/Stettin (SB 11). Exemplaret var från samling Bonde i kvalitet 1+ med REGI i åtsidesomskriften och inropades för €13 500 (+23%). Objekt nr 1055 var Kristinas extremt rara ½-taler 1642 (SB 22). I Ahlströms katalog från auktion 35, år 1987, sid. 48, skildras endast två exemplar: Oldenburg 1313 och exemplaret som nu såldes hos Künker, med mycket fin proveniens från Bratring 465 och Bruun 1144 (Adolph Hess auktioner i Frankfurt/Main år 1912 och 1914). Svaga monteringsspår medförde att myntet i kvalitet 1+ inropades för endast €2 200.

Sincona håller auktioner i Zürich med anställda från före detta UBS' auktionsverksamhet. På auktion 11 inropades i maj objekt nr 958, en Karl XII:s Pommern-dukat 1706. 1706 års dukat finns med konungen iförd peruk (SB 218, XR) och utan peruk (SB 219, XR). Den senaste typen (som Sincona utbjöd) är den raraste och saknades i Haganders samling (inrop CHF 8 000 +18%). *Fig. 5*

Objekt nr 957 var en 2-dukat 1661 med bröstbild och lagerkrans, som tyvärr varit hängt (ex Ahlström 28:234). Samma mynt inropades på

Sinconas auktion 5, Numismatic Rarities, för CHF 12750 men klubbades nu för endast CHF 6500.

Några av Haganders guldmynt från svenska Pommern utbjöds på Hess-Divos auktion 321 i Zürich i slutet av oktober i fjol. Av oviss orsak var Hagander ej nämnd som proveniens, men mynten var lätta att känna igen. Som objekt nr 1746 såldes Hagander 169, Kristinas mycket rara Stettin-dukat 1646 (SB 5) (CHF 6000 + 17,5%). Myntet stammar från den danske storsamlaren Emil Glückstadts samling, objekt 5432, som såldes på auktion i Köpenhamn i november 1924.

Objekt nr 1748 var en Karl XI-dukat 1672 (SB 65) från Ekströms och Haganders samlingar i Ahlströms katalog auktion 35 sid. 62, "unik såväl i offentliga som i privata samlingar", och inropades för CHF 19000 (+ 17,5%). Fig. 6

Objekt nr 1749, en Karl XI:s Pommern-dukat 1684 (SB 50 var., XR) från Bruun, Nordin och Hagander är en mycket intressant variant med POMERAN (inte POM) i omskriften och utan axelharnesk. Ahlströms katalog auktion 24 anger: "denna variant är möjligen endast känd i detta exemplar". Exemplaret klubbades för CHF 17000. Objekt nr 1750, P.O. Nordins och Haganders extremt rara pommerska dukat 1690 (SB 75), gick för CHF 14000. Medan objekt nr 1747, Karl X Gustavs dubbeldukat 1658 (SB 29), Hagander 222, klubbades för CHF 16000.

Sammanfattningsvis har det varit

intressanta och sällsynta svenska mynt på utländska auktioner vintern/våren 2012/2013 efter Haganderauktionerna. Men någon samling av Haganders format får vi troligen inte se på auktioner på många år.

FOTO: BILD 1 OCH 2, FRIMERKEHUSET AS; BILD 4 OCH 6, KÜNKER; BILD 3 OCH 5; FÖRFATTAREN.

Ottar Ertzeid

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Värderar, köper och säljer mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev, sedlar, äldre handlingar m.m.

www.strandbergs-mynt.se

Arsenalsgatan 6 • Box 7377 • 103 91 Stockholm
Tel. 08-611 01 10 • Fax 08-611 32 95

AKTUELLA AUKTIONER & MÄSSOR

16/11 Myntkompaniet – s. 167

30/11 Myntauktion, Frimärkskompaniet – s. 166

3-6/12 Medaljsamling, Bukowskis – s. 146

Lokala numismatiska föreningar och myntklubbar i SNF

Alingsås Numismatiska Förening

c/o Johansson
Roslagsgatan 27
441 57 Alingsås

Falu-Borlänge Myntklubb

www.fb-myntklubb.se

Gefle Myntklubb

www.geflemyntklubb.se/

Göteborgs Numismatiska Förening

www.gwindor.net/gnf.htm

Halmstads Myntklubb

Öringe
312 91 Halmstad

Kalmar Myntklubb

www.kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker Myntklubb

www.kfvmynt.se

Myntklubben Skilling Banco

www.mksb.se

Myntsamlarklubben Goten

myntsamlarklubbengoten.com

Nola Myntklubb, Örnköldsvik

www.infoom.se/nolamyntklubb

Norrköpings Myntklubb

www.norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska klubben i Uppsala

www.nku.nu

Samlarklubben Numis

c/o Normark
Linvägen 5
930 10 Löfvånger

Sigtuna Myntklubb

www.sigtunamyntklubb.se

Stockholms Myntklubb

hem.passagen.se/stockholms.myntklubb

Strängnäs Myntklubb

myntintresse.blogspot.se

Södra Dalarnas Myntklubb

medlem.spray.se/sdmyntklubb

Ändringar och tillägg?

Kontakta: info@numismatik.se

Från finurligt kortsystem till databas

Dokumentation av myntfynd

Av Monica Golabiewski Lannby

KUNGL. MYNTKABINETTET har under århundraden samlat in och registrerat såväl faktiska myntfynd som enbart uppgifter om dem.

Redan i Elias Brenners berömda *Thesaurus Nummorum Sueo-Gothicorum* (andra upplagan från 1731) presenteras ett antal större myntfynd, visserligen på latin men ändå fullt tillgängliga. Jacob von Engeströms publicering av större myntfynd i Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets akademiens handlingar under andra hälften av 1700-talet inte att förglömma. Vi har tidiga tryckta verk som Jonas Hallenbergs *Berättelse om Svenska Kongliga Mynt-Cabinett, med Beskrifning öfver de i detsamma befintliga Guld-Mynt, Samt åtskilliga af de öfriga Sällsyntare Penningar* från 1804 med uppgifter om myntfynd från olika delar av landet. J.G. Liljegrens *Strödda anteckningar om Fynd i Svensk Jord, med en dertill hörande Förteckning*, tryckt 1830, är en känd och värdefull inventering av då kända myntfynd ända från 1547. Vi har vidare *Nordisk Tidskrift for Oldfyndighet*, utgiven av Det Kongelige Nordiske Oldskrift=Selskab som år 1832 under rubriken ”Antiqvariska Underrättelser” kunde berätta om ”de viktigaste fynd af nordiska fornsaker och mynt, som i senare år träffats i Sverige” och meddelats av Liljegren. Från 1882 började Hans Hildebrand publicera ”Svenska myntfynd i k. Myntkabinetet” i *Månadsbladet*, en publicering som fortsattes i den så kallade tryckta *Tillväxten* från Historiska museet och Kungl. Myntkabinetet.

Vid mitten av 1930-talet räknade man med att omkring 4000 myntfynd fanns registrerade. I en intervju gjord av Svenska Dagbladet den 5 maj 1936 säger dåvarande chefen för Myntkabinetet, Bengt Thordeman (och senare riksantikvarie), att: *Hela denna långa*

Sven Blomberg renskrev efter koncept alla registerkort över myntfynd vid mitten av 1930-talet. Än i dag är korten oundgängliga för den numismatiska forskningen.

UR SVENSKA DAGBLADET 5 MAJ 1936.

”Hela denna långa serie av fynd ger genom sitt innehåll av olika länders valutor, en inblick i våra handelsförbindelser genom seklerna, och det säger sig därför självt, att en registrering av fynden har sitt mycket stora intresse inte enbart ur numismatisk synpunkt utan också rent allmänt kulturhistoriskt sett.”

Bengt Thordeman, 1936

serie av fynd ger genom sitt innehåll av olika länders valutor, en inblick i våra handelsförbindelser genom seklerna, och det säger sig därför självt, att en registrering av fynden har sitt mycket stora intresse inte enbart ur numismatisk synpunkt utan också rent allmänt kulturhistoriskt sett.

Nu började det stora arbetet med att på registerkort föra in varje enskilt fynd som ”befinna sig i myntkabinetets ägo eller innehas av andra museala institutioner i vårt land jämte fynd som publicerats en gång, men senare försvunnit”.

Thordeman hade till en arbetslös kontorist vid namn Sven Blomberg gett det rent praktiska uppdraget att efter koncept renskriva uppgifterna

på maskin. Ett helt år tog detta stora arbete och resulterade i upp till fyrtio kapslar, КМК:s än i dag välanvända och oundgängliga kortregister. Som en föregångare till ett datasystem skrevs varje kort med ytterligare kopior. På så sätt kunde kortregistret med hjälp av varje kopia ordnas rent topografiskt, efter inventarienummer, kronologiskt efter förmodad nedläggningstid liksom efter romersk tid, vikingatid, medeltid samt nyare tid, dessutom ej inlösta fynd.

I samband med att detta kortsystem grundlades påbörjades också en publicering av myntfynd i den år 1936 nya vetenskapliga skriftserien *Nordisk Numismatisk Årsskrift*, som ges ut av myntkabinetten i Köpen-

hamn, Stockholm, Oslo och Helsingfors, till en början med växelvis ansvarig redaktion.

Kungl. Myntkabinetten blev ett självständigt museum den 1 juli 1975. Under tecknad anställdes vid KMK 1 april 1976 och började då bygga upp ett hängmappssystem som består av handlingar med: 1) fynd som ännu inte fyndfördelats och är under arbete på KMK, 2) fyndfördelade till SHMM/KMK med inventarienummer, 3) till andra museer samt 4) ej inlösta fynd. Mapparna är inbördes topografiskt ordnade efter landskap, socknar, städer och kyrkor.

För att underlätta överblicken och arbetet med alla dessa myntfynd har senare varje inkommet fyndärende sedan år 1975 även lagts in i en accessdatabas av under tecknad och försetts med ett eget accessnummer. Mer än 2900 myntfynd har införts från 1975 till i dag. Vart och ett av dem kan innehålla allt från ett till flera tusen mynt.

Landskapsinventeringen

Sedan 1982 driver KMK projektet *Sveriges Mynthistoria, Landskapsinventeringen*, vilket initierats av professor Brita Malmer. Inom projektet presenteras myntfynd efter socknar och städer landskapsvis. Kortkapslarna och mapparna på KMK utgör en viktig grund för detta arbete liksom Antikvarisk Topografiska Arkivets handlingar på Riksantikvarieämbetet. De inledningsvis nämnda tryckta skrifterna med publicerade myntfynd är likaså ovärderliga, inte bara de som författats av erfarna numismatiker. Vid varje inventering görs också besök hos respektive länsmuseum och andra berörda museer och samlingar med uppgifter om myntfynd.

Avsikten med projektet är att göra samtliga svenska myntfynd kända för såväl forskare som allmänhet. I volymerna presenteras mynten och fyndomständigheterna kring varje känt myntfynd i landskapet. Bilder på utvalda mynt finns med liksom kartor, register, referenser men även nedtecknade skattsågner, traditioner och kuriosor från respektive landskap.

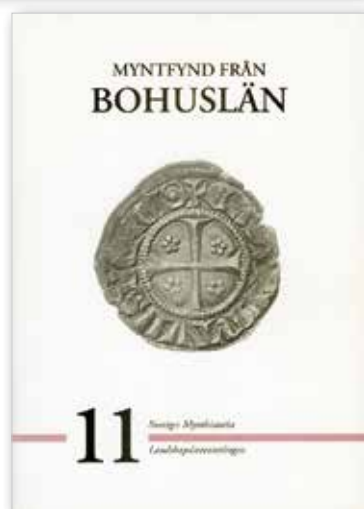
SML	Landskap	Antal mynt	Antal fynd
1	Östergötland	52 215	175
2	Ångermanland	6 381	91
3	Dalarna	4 869	182
4	Uppland	30 781	855
5	Närke	15 894	94
6	Värmland, Dalsland	21 793	221
7	Medelpad, Jämtland, Härjedalen	4 509	150
8	Västerbotten, Norrbotten, Lappland	4 231	193
9	Blekinge	11 571	177
10	Halland	23 610	374
11	Bohuslän	15 654	202
12	Skåne, del 1	>28 500	446
13	Gästrikland, Hälsingland	>12 315	>186
Totalt		>232 323	>3 346

Sedan hösten 2011 finns alla tryckta volymer även sökbara på nätet – sml.myntkabinetten.se – ett nödvändigt modernt medium för att lättare nå ut till fler användare.

I maj 2011 beslutade myndigheten Statens historiska museer att KMK skulle upphöra med att från arkeologiska undersökningar ta emot och bestämma myntfynd innan beslut om fyndfördelning. Sådant arbete skall i den nya organisationen endast genomföras efter accession av föremål till de egna samlingarna.

Med detta beslut har myntfyndsprojektet med landskapsvis inventering blivit desto viktigare; att systematiskt i tryckt och digital form publicera alla kända myntfynd som påträffats i vårt land. Det samlade materialet underlättar forskning inom såväl numismatik och arkeologi som ekonomisk historia och inte minst för hembygdsvetenskapen.

Inom detta riksomfattande projekt har hittills myntfynd från sexton landskap publicerats med tacksamt ekonomiskt stöd från numismatiska stiftelser. Första delen av Myntfynd från Skåne – omfattande före detta Kristianstads län – är i stort sett färdig för tryckning (författad av Cecilia von Heijne). Landskapen Gästrikland och Hälsingland är under arbete (av under tecknad och bekostat av Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning) och förväntas gå i tryck vintern 2013/2014.

Myntfynd från Bohuslän är den senast tryckta publikationen inom projektet *Sveriges Mynthistoria, Landskapsinventeringen*. Alla elva volymer finns även att hämta på sml.myntkabinetten.se. Ytterligare två publikationer är under arbete och väntas komma ut under vintern 2013/2014.

Mer att läsa i SNT om SML:

Inventering av myntfynd av Brita Malmer i SNT (Myntkontakt) 1983:6 s. 132-134.

Fyndhanteringen i historiskt perspektiv av Monica Golabiewski Lannby, Lars O. Lagerqvist och Ian Wiséhn i SNT 1991:9-10 s. 236-238.

Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen – nu på nätet av Cecilia von Heijne i SNT 2011:5 s. 108.

Stockholms Myntklubb 40 år

DET HELA BÖRJADE 1973 som *Stockholms Pensionärens Myntklubb* med klubblokal på Linnégatan på Östermalm. Dessvärre har vi inte kvar någon medlem i klubben som kan berätta om hur det var på den tiden. Senare flyttade verksamheten till en klubblokal i Riohuset på Gärdet. Vid den tiden hade klubben cirka trettio medlemmar.

En särställning har Britta Lindqvist, som blev medlem 1987 och därmed med sina 91 år är vår äldsta medlem i dubbel bemärkelse. Carl-Axel Lindblom (avlidne 2012) blev medlem år 1988. Från dessa två är det ett hopp till början av 1990-talet då Bengt Persson, Lars Arnald och Jackie Hansén blev medlemmar. Under senare delen av 1990-talet tillkom ytterligare en del medlemmar, varav elva alltså är med oss.

År 2003 kunde klubben fira sitt 30-årsjubileum med middag och underhållning under festliga former. Eftersom en del av de nytilkomna medlemmarna ingalunda var pensionärer (vid den tiden i alla fall!), fann klubben för gott att ändra namn till *Stockholms Myntklubb*.

Vi kunde emellertid inte vara kvar på Rio, varvid vi genom vår tidigare ordförandes, Jackie Hansén, försorg fick disponera en lokal högt uppe på Nybohov på Liljeholmen, vilket skedde år 2001. Även från den måste vi flytta, men då bara en kort sträcka till den nuvarande lokalen belägen i bortre änden på Nybohovsgränd.

Medlemsavgiften var i början av 1980-talet 10 kronor, på 1990-talet 50 kronor och i början av 2000-talet 80 kronor, stigande till nu gällande 150 kronor per år. Fram till 1990-talets början erhöles bidrag till verksamheten på cirka 1000 kronor per år från Socialnämnden i Stockholm, men någon sådan favör är ingalunda aktuell numera.

Inledningsvis var medlemsantalet inte så stort genom att mötena endast hölls dagtid (för pensionärerna!), men

Tre ordföranden i succession.

Från vänster: Jackie Hansén, avlidne Åke Josefsson samt Hans Sand diskuterar samlarmynt vid 30-årsjubileet 2003.

FOTO: BIRGITTA HOLM.

antalet medlemmar ökade när möten infördes såväl dagtid två gånger per månad som kvällstid en gång per månad år 2002. Dåvarande ordföranden Jackie hade ställt som mål åttio medlemmar och det antalet nåddes år 2005. Klubben har numera ett drygt sextiotal medlemmar, varav en tredjedel brukar besöka mötena, som äger rum en gång per månad (förutom i juli och augusti). Lotterier arrangeras på varje möte med vinster bestående av myntobjekt och annat. Kaffe med bröd serveras förstås vid alla möten, "förstärkt" vid årets sista möte.

Åtskilliga föredrag har hållits genom åren både av klubbens egna medlemmar och inbjudna gästföreläsare. Särskilt kan nämnas Lars O. Lagerqvist och Ian Wiséhn, båda från Kungl. Myntkabinetten, som även blev medlemmar i vår klubb. Den sistnämnde har också välvilligt medverkat till att vi fått ett särskilt gott förhållande till Myntkabinetten och även kunnat använda deras lokaler till årsmöten. Vi har också fått bese de annars dolda källarvalven med deras mängder av myntskatter. Även andra personer från Myntkabinetten har hållit anföranden om till exempel konservering av mynt (Sophie Nyström).

Vid ett tillfälle medverkade klubben i en diskussion på Myntkabinetten med bland annat Riksbanken om förnyelse och ökad variation av de svenska reguljära myntens utseende. Ett resultat blev millennie-enkronan och väl även minnes-enkronan från år 2009.

Utflykter har ägt rum, särskilt under klubbens tidigare tid. Stående var julutflykt till Eckerö på Åland, som med precision arrangerades av klubbmästaren Lars Arnald. Utflykter till Fjäderholmarna och till Vaxholm har också ägt rum. Intresset för utflykter av detta slag har dock falnat med åren. Även besök hos myntmuseerna i Arboga och Uppsala har skett samt hos ett flertal andra institutioner i Stockholmsområdet, såsom Tumba Bruksmuseum, Tullmuseet, Historiska Museet och Timmermansorden.

Vår klubbs auktionsverksamhet har ökat genom åren och består nu av två större myntauktioner per år, en på våren och en på hösten. Dessutom hålls mindre så kallade vardagsauktioner vid de flesta av klubbens månadsmöten. Budgivning är flitig och de flesta objekten ropas in av medlemmarna.

Ordförande i "modern tid" har

varit Carl-Axel Lindblom (till 2002, avliden), Jackie Hansén (2003-2008), Åke Josefsson (2008-2009, avliden) och sedan år 2009 Hans Sand. De två förstnämnda har utsetts till hedersmedlemmar.

Mynt i Mälardalen

På senare år har resandet åter ökat genom att vi skapat "treklubbsmöten" med vår nuvarande ordförande Hans Sand som initiativtagare. Denna verksamhet utökades snart till "sexklubbsmöten", men för undvikande av eventuella missförstånd (!) ändrades benämningen till "MiM, Mynt i Mälardalen". Detta anger ju tydligt vad det handlar om, nämligen samarbetet mellan de sex myntklubbarna i Eskilstuna, Katrineholm, Sigtuna, Stockholm, Strängnäs och Uppsala. Man möts för trevlig samvaro, informationsutbyte och avhållande av bättre auktioner, som alla klubbarna bidrar med auktionsobjekt till. Dessa möten äger rum i maj månad varje år och värdskapet är roterande.

Bertil Olstrup

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

Öppet: måndag-torsdag 11-13

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppetider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

HALVSTOP FRÅN ÖVERUMS BRYGGERI

Enkel och välanvänd pollett
av hårdpapp från
Överums Bryggeri,
inte långt från Västervik.
Slutet av 1800-talet.
Mått: 60 x 55 mm.
SKANNAD AV MGL.

PÅ SKRIVBORDET LIGGER en spännande papperspollett som en gång tillhört tobakshandlaren Sven Svensson. Polletten har ljusgul framsida med svart text men baksidan är helt tom. Utefter de fyra sidorna upprepas företagets namn: *Överums Bryggeri*. Innanför fyrkanten i mitten står det: *1 / Halfstop*.

Helt klart handlar det om ett bryggeri som under andra halvan av 1800-talet bedrev sin verksamhet i Överum i Västerviks kommun, Småland.

Bortsett från platsen undrar betraktaren omedelbart – Hur mycket är ett halvstop? För att nå kunskap gör man som de flesta pollettsamlare, nämligen slår i *Måttordboken* av Sam Owen Jansson (andra, reviderade och utökade upplagan, Stockholm 1995). Där står följande upplysning: "Stop. Rymdmått för våta varor, sekundärt använt också för andra, utgörande ½ kanna eller 4 kvarter (1,3 l)." Detta innebär att ett halvstop är hälften av angivna mått.

Hur användes polletten? Här tryter kunskapen något, men i skriften *En Krönika om Brygd – Bryggerimuseet på Pripporama* av Sten Simonsson (s. 27-29, Stockholm 1971) samt i boken *Stockholmspolletter* (av Monica Golabiewski Lannby och Ian Wiséhn, Stockholm 2010) finns på sidan 55 ett konstaterande att bryggerierna hade två slags polletter, nämligen kvittenspolletter och rabattpolletter.

Så kallade *kvittens-polletter* lämnades till kunder som själva hämtade öl, svagdricka eller jäst på bryggeriet för vilket de redan betalt. Mot polletterna fick kunden ut sina varor i bryggeriet. *Rabattpolletter* användes för att kontrollera återförsäljarnas rabatter, som kunde uppgå till 1½ eller 2 öre per butelj. Systemet underlättade bokföringen och sparade tid. Varje rabattpollett motsvarade värdet av en ölleverans.

Nästan samtliga Sveriges städer hade egna bryggerier. Bryggeriindustrin ökade kraftigt under 1800-talet och under seklets sista decennium startades omkring trettio nya bryggerier i landet. Efter sekelskiftet 1900 stagnerade emellertid ökningen av ölkonsumtionen. Samtidigt blev malt-druckshanteringen föremål för ett flertal olika regleringar, som inskränkte handlingsfriheten. Flest bryggerier hade vi åren 1905-1906 då det fanns 240 stycken i vårt land.

IW

Not

Efter förfrågan hos Överums hembygdsförening fick vi svar från Elis Adolffson där. Han bekräftar att det under 1800-talet fanns ett bryggeri vid Överums bruk. Troligen levererade bryggeriet öl till källaren och världshuset som låg intill.

För pollettintresserade kunde han också berätta att hembygdsföreningen har ett stort antal metallpolletter som användes som betalning vid köp i mejeriet ända in på 1940-talet.

Red.

Litteratur till försäljning hos Svenska Numismatiska Föreningen

Numismatiska Meddelanden (NM)

- Numismatiska Meddelanden* XXX. 1965. 30 kr (40 kr)*
Ehrens-vård, U.: *Medaljgravören Erik Lindberg 1873–1966*. NM XXXII:1. 1974. 125 kr (170 kr)
Dito. NM XXXII:2. 1988. 250 kr (300 kr)
Numismatiska Meddelanden XXXIII (Tillägnad Bengt Thordeman). 1983. 100 kr (150 kr)
Numismatiska Meddelanden XXXIV. 1983. 100 kr (150 kr)
Studies in Late Anglo-Saxon Coinage. NM XXXV. 1990. 150 kr (225 kr)
Nathorst-Böös, E. & Wiséhn, I.: *Numismatiska forskare och myntsamlare i Sverige fram till 1830-talet*. NM XXXVI. 1987. 145 kr (190 kr)
Festskrift till Lars O. Lagerqvist. NM XXXVII. 1989. 50 kr (50 kr)
Florilegium Numismaticum. Studia in honorem U. Westermark edita. NM XXXVIII. 1992. 75 kr (75 kr)
Tingström, B.: *Avesta Myntmuseum*. NM XXXIX. 1995. 200 kr (250 kr)
Myntningen i Sverige 995–1995. NM XL. 1995. 150 kr (150 kr) **Ett fåtal ex återstår!**
Nulla dies sine linea. Festskrift till Ian Wiséhn. NM XLI. 2001. 200 kr (200 kr)
Hesse, B.-O.: *Svensk Numismatisk Bibliografi intill år 1903*. NM XLII. 2004. 160 kr (160 kr)

Smärre skrifter

- Gamby, E.: *Bland numismatiker. Minnen från 1920-, 1930- och 1940-talen*. Smärre skrifter 3. 1984. 25 kr (25 kr)
Wallén, L.: *Riksgälden. Den svenska statsskulden 1697–1834*. Smärre skrifter 4. 1985. 25 kr (35 kr)
Widell, M.: *Militärpolletter*. Smärre skrifter 7. 1998. 100 kr (100 kr)
Lagerqvist, L. O. m.fl.: *Medaljer utgivna 1873–1998. Belöningar, fonder och stipendier. Hedersledamöter och korresponderande ledamöter. Stadgar*. Smärre skrifter 8. 1998. 50 kr (50 kr)
Lars O. Lagerqvists medaljfond. Smärre skrifter 9. 1999. 100 kr (100 kr)
Carl Snoilsky. *Skalden som samlade mynt och böcker*. Smärre skrifter 10. 2004. 50 kr (50 kr)
Törngren, S.: *Mitt liv i numismatikens underbara värld*. Smärre skrifter 13. 2010. 150 kr (150 kr)

Andra utgåvor

- Lagerqvist, L. O., Hirsch, H., Nordlind, U.: *Sveriges och dess forna besittningars guldmynt och riksdaler från Gustav I till Carl XVI Gustaf. Samling Julius Hagander*. 1996. 650 kr (850 kr) **Tre ex återstår!**
Rundberg, J.: *Den svenska örtugsmyntningen under Kristoffer av Bayern till Sten Sture den äldre, ca 1440 till 1470-talets slut. En stampstudie*. 2005. 250 kr (350 kr)
Rundberg, J.: *Den svenska örtugsmyntningen under Albrekt av Mecklenburg (1364–1389). En stampstudie*. 2011. 250 kr (350 kr)
Svensson, R.: *Renovatio Moneta. Brakteater och myntningspolitik i högmedeltidens Europa*. 2012. 250 kr (350 kr)
Den Svenska Mynthistorien. Frihetstiden och den gustavianska perioden 1719–1818. 2007. 315 kr (350 kr) **Två ex återstår!**
Malmer, B.: *Den Svenska Mynthistorien. Vikingatiden ca 995–1030*. 2010. 350 kr (395 kr)
Larson, P. (red.): *Numismatiska axplock. En jubileumsbok*. Myntklubben Skilling Banco 1969–2009. 150 kr
Larson, P.: *Ryska droppar. Den ryska myntningen 1350–1700*. Kungl. Myntkabinetet. 2006. 50 kr
Talvio, T.: *Förteckning över Antelliska myntsamlingens svenska mynt. Kristina och Karl X Gustav 1632–1660*. 2009. 100 kr **Sänkt pris!**
Myrberg, N.: *Gotlands tidigaste myntning, ca 1140–1220*. 2008. 200 kr
Ekström, C. m.fl. (red.): *Samlad Glädje 2009*. Numismatiska klubben i Uppsala 1969–2009. 200 kr

Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT)

Kompletta årgångar SNT 1994–2009. 100 kr / årgång; SNT 2010, 7 nummer. 50 kr

Register

- Wiséhn, E.: *SNT. Register 1972–1982*. 1986. 45 kr
Wilén, A.: *SNT. Register 1983–1992*. 1994. 45 kr
Golabiewski, D.: *SNT. Register 1993–2002. Ånnes-, titel- och författarregister för hela perioden*. 2004. 50 kr (75 kr)
Holmberg, K. (red.): *Register över Numismatiska Meddelanden I–XL. Utgivna av SNF 1874–1995*. 1998. 50 kr (75 kr)

* Pris inom parentes gäller icke medlemmar i SNF. Ev. emballage och porto tillkommer.

Böckerna säljs direkt hos Svenska Numismatiska Föreningen på Banérgatan 17
För öppettider se redaktionsrutan i SNT
Böckerna kan också beställas
Tel.: 08-667 55 98
E-post: info@numismatik.se

Äldre nummer av Myntkontakt / SNT säljes!

1972: 1, 2, 3, 5
1973: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10
1974: 4, 7, 8, 10
1975: 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10
1976: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
1977: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
1978: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
1979: 1, 2, 3, 4-5, 6, 7, 8, 9-10
1980: 1, 2, 3, 4-5, 6, 7, 8, 9-10
1981: 1, 2, 3, 4-5, 6, 7, 8, 9-10
1990: 2, 4-5, 6, 8, 9-10

Vid en rejäl rönjning i SNF:s källarförråd hittades ett par bortglömda kartonger med äldre nummer av Myntkontakt/SNT.

De säljs för 10 kronor per styck vid köp av minst åtta ex + ev. frakt och emballage.
info@numismatik.se

Ämnesregister 1972-2002 finns fortfarande till salu.
Se även annonsen på föregående sida.

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av för närvarande 20 mynthandlare i flera olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

ANTIKBODEN

Kanikgatan 3
222 29 Lund
Tel. 046-1299 00
per_flodberg@hotmail.com

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031-1394 84
besour@telia.com-www.besour.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08-732 66 86, 070 212 64 55
christian.hamrin@telia.com

H & J:S NUMISMATIK HB

Jimmy Häggqvist
Box 43
310 20 Knäred
jimmy@collectia.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 11
371 35 Karlskrona
Tel. 0455-813 73
lennart@mynt.nu-www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14
Box 98
503 06 Borås
Tel. 033-41 03 15

LUNDS MYNTHANDEL

Klostergatan 5
222 22 Lund
Tel./fax 046-14 43 69
siv-gunnar@swipnet.se

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
370 24 Nättraby
Tel. 0455-155 99

HB MYNTINVEST CORONA

Ö. Storgatan 20
611 34 Nyköping
Tel./fax 0155-28 63 25
corona-coin@swipnet.se
http://home.swipnet.se/corona_coin

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96, Box 19 507
104 32 Stockholm
Tel./fax 08-673 34 23

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46,
Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61, fax 08-661 62 13
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON

Stefan Jonasson/Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 031-20 81 11
ticalen@gmail.com

PECUNIA MM HB

Farinvägen 8
245 33 Staffanstorp
Tel./fax 046-25 21 19
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30
Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel./fax 042-12 25 28
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Regeringsgatan 6
Box 16 390
103 27 Stockholm
Tel. 08-411 50 81, fax 08-411 52 23
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel./fax 031-13 50 88
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STRANDBERGS MYNTHANDEL & AKTIESAMLAREN AB

Arsenalsgatan 6
Box 7377
103 91 Stockholm
Tel. 08-611 01 10, 611 58 20
Fax 08-611 32 95
info@aktiesamlaren-bjb.se
www.aktiesamlaren.se
www.strandbergs-mynt.se

TAMCO NUMISMATICS

Box 6235
102 35 Stockholm
Tel. 070 631 58 09
tamco.num@telia.com

TICALEN MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel./fax 031-20 81 11
ticalen@gmail.com

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Vasagatan 42
Box 490
101 29 Stockholm
Tel. 08-411 08 07, fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Sjöberg 1 • 147 91 Grödinge • Tel. 08-732 66 86 • 070 212 64 55

www.mynt.nu/smf/

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19 507
S-104 32 Stockholm 19

T-Rådmanngatan (uppgång Handelshögskolan)
☎ + fax 08-673 34 23

*Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar,
militaria och nålmärken, medaljer*

Öppet: vardagar 11-17, fredag 11-15

TILLBEHÖR FÖR MYNT, FRIMÄRKEN OCH VYKORT

till lågpris

HF FRIMÄRKEN

Lurendalsvägen 7, 439 62 Frillesås
Tel. 0340-65 04 57

www.hffrimarken.com • info@hffrimarken.com

Myntauktion

30 november 2013

Med bl a
Samling sedlar Norge
Samling mynt Polen

Frimärkshuset

Skandinavisk Filateli AB

Humlegårdsgatan 13 Telefon 08-661 74 50
114 46 STOCKHOLM Telefax 08-662 82 46

E-post: info@frimarkshuset.se
www.frimarkshuset.se

Skarabé
Mynt & Guld AB
köper och säljer
MYNT, SEDLAR
och MEDALJER
Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031-135 088
skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10-18

AURUM AUKTIONER AB

stockholm

Myntauktioner i Stockholm

Inlämning pågår!

*Vi söker alltid kvalitetsmynt, sedlar,
medaljer, polletter, ordnar..*

Tel. 08-660 20 70, vard. 9-13, info@aurumauktioner.se
www.aurumauktioner.se

MYNTAUKTION

i Stockholm lördag 16 november

Några mynt vi har sålt tidigare:

(inklusive köparprovision)

1 daler 1594
"SIGIMVNDVS"
677.000:-

1 daler 1598
106.000:-

8 mark 1608
81.000:-

1/2 dukat 1701
45.000:-

1/2 dukat 1747
Ädelfors
82.000:-

4 dukater 1843
68.000:-

2 dukater 1843
37.000:-

50 öre 1862
26.000:-

1 riksdaler
riksmünt 1873
39.000:-

2 kr 1878 "OCH"
84.000:-

Norge 1 speciedaler 1824
57.000:-

Norge 1/2 speciedaler 1873
181.000:-

Bättre mynt och hela samlingar mottages till höstens myntauktion.

Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom mer än 20.000 kunder i Sverige och utlandet ser varje auktion via vår hemsida och katalogen.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

Vi köper även guld och silver kontant!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17
Fax: 08-643 22 38

E-post: coins@philea.se
www.myntkompaniet.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

INLÄMNING PÅGÅR!

Vi tar nu emot material till auktion 10, vilken avhålls andra helgen i mars 2014. Kontakta snarast Dan Carlberg på telefon 08-410 465 65 om Du har kvalitetsobjekt som Du funderar på att sälja.

När Du säljer genom oss får Du Dina objekt presenterade i en katalog som håller auktionsmarknadens högsta standard och som distribueras till de allra mest köpstarka kunderna.

Vi utlovar ett seriöst bemötande och förmånliga villkor - kontakta därför alltid oss för en diskussion inför försäljning.

Myntauktioner i Sverige AB
Banérgatan 17 - 115 22 Stockholm
E-mail: info@myntauktioner.se - Telefon: 08-410 465 65
www.myntauktioner.se